

Dva kapitáni: Belan a Záruba. Případy slovenské detektivky v edici Dobrodružné romány

Michal Jareš

JAREŠ, M.: *Two Chief Inspectors: Belan and Záruba. Cases of Slovak Crime Fiction in the Adventure novels Edition*
SLOVENSKÁ LITERATÚRA 66, No. 3, p. 180 – 187

Key words: detective story, detective studies, police procedural, pulp fiction in Czechoslovakia, Vladimír Petřík

Vladimír Petřík, together with Kornel Földvári, was a pioneer of Slovak „detective studies“. This study deals with Slovak detective novels from the 1960s, which Petřík reflected on. It shows attempts to establish an original Slovak detective story and identifies its basic problems. In particular, they are not very well-managed genres, textual misconducts, specializing in the story of historical problems and historical events (Slovak National Uprising, emigration). The study points to the important form in which many detective novels have been published. It follows the interwar production in Czechoslovakia, which was unique in the 1960s.

Kľúčové slová: kriminálny román, populárna literatúra v Československu, Vladimír Petřík

V dnes již klasickém článku Slovenská detektívka včera a dnes z roku 1965, který byl později uveřejněn v knize *Hľadanie prítomného času*,¹ stejně jako v doslovu ke knize Juraje Váha *Osudný návrat*² z roku 1969 a v příspěvku na popkulturním kolokviu *Vražda v zasadačke*, který byl uspořádán v roce 2009 v Ústavu slovenské literatury SAV³ spatřujeme dlouhodobý čtenářský i badatelský zájem Vladimíra Petříka o žánry populární literatury. Vedle Kornela Földváriho ho tak

1 PETRÍK, Vladimír: Slovenská detektívka včera a dnes. In: *Hľadanie prítomného času*. Bratislava : Smena, 1970, s. 223 – 233.

2 PETRÍK, Vladimír: Detektivny žáner a súčasnosť. In: VÁH, Juraj: *Osudný návrat*. Bratislava : Smena, 1969, s. 186 – 191.

3 PETRÍK, Vladimír: Z pravku slovenskej detektívky (niekoľko poznámok). In: *Slovenská literatúra*, roč. 56, 2009, č. 5 – 6, s. 435 – 438.

lze brát jako jednoho z možných otců zakladatelů slovenských „detective studies“, i když popravdě řečeno, dlouhodobě nebylo a není z původního materiálu příliš co „detektivně“ studovat. Knižní produkce v oněch „zlatých šedesátých“ vykazuje své plody teprve od poloviny dekády (a vévodí jim pětice románů s reportérkou Zitou Malinovou od Kataríny Lazarové z let 1964 až 1970), aby byla doplněna spíše náhodnými exkurzy z per Vladimíra Mináče (Kriminálny príbeh obsažený v knize *Kto kráča po ceste*, 1965), již zmíněného Juraje Váha (*Osudný návrat*, 1969) a Jozefa Talla (*Dom bez okien*, 1963), přičemž Tallo daleko více pomohl ustavení žánru filmovému – jako scenárista filmů zejména s postavami kapitána Jakubce a poručíka Michalka (s pozdější výměnou kapitána za kapitánku Strelkovou). Detektivka jako taková zůstávala stranou recenzentů, ale kupodivu i dalších analýz v pozdějších letech: a když už, tak slovy Ireny Lifkové v *Kultúrnom živote* z roku 1968: „Fakt, že detektívny román u nás vlastne nemá nijakú tradíciu, nás ešte neopravňuje brať na milosť rozličné nepodarky.“⁴ Ostatně už Vladimír Petřík v době vzniku pojmenovává jeden z hlavních problémů slovenské detektivky: „Žiaľ, ešte stále tu cítiť jeden ‚okraj‘, a to okraj literárnych záujmov menovaných autorov.“⁵

Co je ovšem podstatné k přemýšlení Vladimíra Petříka o detektivce, je jeho stále ukotvení v literatuře vysoké – právě proto se snaží pojmenovat složitost tvorby druhé poloviny šedesátých let z pohledu detektivek tak, aby ukázal možné slabiny obojího: „V poslednom období (psáno v roce 1969 – pozn. M. J.) *spomenuté vážne žánre takmer bez výnimky rezignovali na aktuálnu spoločenskú problematiku. Buď ju posunuli do obecných existenciálnych polôh, alebo sa pustili na cesty formálnych výbojov a experimentovania. Predstavitelia najmä mladej prozaickej generácie opustili priestory dobyté predchádzajúcimi pokoleniami.*“⁶ Jen na doplnění – pokud vezmeme do ruky například sešitovou edici Dobrodružné romány z roku 1964, najdeme vedle detektivní novely Emila B. Štefana také ukázkou ze Sartrovy knihy *Zeď*. Obojí žilo vcelku logicky vedle sebe – a navíc podle Petříka mohla soudobá detektivka kvůli situaci „do značnej miery“ (a to zdůrazněme ve velkých uvozovkách) suplovat společensky exponovanou prózu. Spíš k tomu nedocházelo, nebo spíš zaplat' pánbůh, že k tomu nedocházelo: jistě lze souhlasit s tezí, že v lecčems musí detektivka být realistická, ale zároveň se řídí sama svým tempem a řešením.

Myslím, že i když můžeme původní slovenskou detektivní tvorbu šedesátých let brát vážně jen velmi opatrně, lze na ní ukázat řadu zajímavých faktů. Pro literární historii zůstává mimořádných několik momentů, které dosud nebyly pořádně vytěženy. Jedním z nich je publikační formát a dalším objevení se dalších seriálových postav vyšetřovatelů, kteří doplňují již zmíněnou a všeobecně známou reportérku Malinovou a někdejšího prvorepublikového detektiva Ivana Hrona, o němž Vladimír Petřík referuje již v roce 1965.

Pakliže jsme zmínili formát, v němž řada detektivek vychází, je nutné si uvědomit, že je zde naprosto klíčová ona publikační platforma, která v prostoru Československa zřetelně pokračuje v něčem, co nebylo na Slovensku (na rozdíl od Čech, Moravy a Slezska) vymýceno díky jiným regulačním pravidlům

4 LIFKOVÁ, Irena: Detektivky bez tradície. In: *Kultúrny život*, roč. 23, 1968, č. 30, s. 4.

5 Petřík, Hľadanie prítomného času, c. d., s. 233.

6 Petřík, Detektívny žánr a súčasnosť. In: Váh, c. d., s. 190.

182 ministerstva informací již během poválečné doby.⁷ Jedná se o sešitovou podobu, kterou reprezentují nejen poválečné Večery (česky vycházející romány v sešitové „rodokapsové“ podobě na Slovensku), ale hlavně sešitové edice Kriminálne a dobrodružné romány, Román o lásce nebo Víťaz, na něž už v roce 1957 navazuje v nakladatelství Šport krátkodechá sešitová edice Športové romány a reportáže a po ní od roku 1960 zcela zásadní sešitová edice Dobrodružné romány (DR) v nakladatelství Smena. V tomto kontextu jen připomeňme, že české Románové novinky přestávají vycházet ve formátu (již zmenšeného) sešitu v roce 1951 a jen některé návraty z konce šedesátých let připomínají někdejší „svět rodokapsu“, který definoval česko/slovenskou podobu osobitého pulpového magazínu s výraznou lákavou obálkou (někdy i ve specifické podobě psychedelické, viz svazek detektivky Franka Arnaua *Heroín AS* z roku 1968 a obálku Margity Mancové).

Pokud necháme nyní stranou dosud chybějící popis takové produkce „Sveta modromu“, jak by se budoucí publikace mohla třeba jmenovat,⁸ jsou právě DR velmi zajímavou a pestrou ukázkou, v níž nacházíme zastoupenou i původní slovenskou produkci a hlavně překladové detektivky – mj. v roce 1962 Erle Stanley Gardner, Agatha Christie, překlady z češtiny (např. Josef Nesvadba, Karel Kalivoda, Eduard Fiker, Emil Vachek, Karel Michal), ale nadále zejména autoři polští, sovětsí, francouzští, němečtí nebo vždy vhodně při ruce maďarští, zde reprezentovaní hlavně romány Jenö Rejtöa.

Pokud se podíváme na produkci druhé poloviny šedesátých let, nacházíme v DR také dva autory, které Vladimír Petřík zčásti jmenuje – jsou jimi Emil B. Štefan (v jehož dílech „takmer niet vyšších umeleckých ambícií“) a dosud zde ještě nezmiňovaný Michal Lackovič, publikující část svého díla pod pseudonymem Miroslav Luk. Lackovič (1929 – 1995) pracoval původně jako mechanik, v DR vydal *Omyl s Kleopatrou* (1968), *Žiara nad močiarom* (1969), *Nezdarený prestup* (1971) a *Červená a modrá* (1973). Emil B. Štefan (1920 – 2000) odešel po roce 1968 do mnichovského exilu a je více než autor detektivek známější jako překladatel Solženicyna. Do roku 1968 vydal detektivky *Druhý kříž* (1962, druhé vydání v DR 1966), *Případ z druhé ruky* (1964), *Případ kameramana Ortena* (1965) a knižně vydané *Alibi na pondelok* (1968). Je nutné připomenout, že vedle nich vychází v DR v roce 1966 také román dnes pozapomenutého, ale jednoho z nejoriginálnějších autorů, Petra Horana (vl. jm. Kamil Maťašovský, 1931 – 1991) *Případ inžiniera Kolára*, aby po roce 1973 s jediným exkurzem z roku 1985 (román Petra Barana *Jedovatý strach*) edice na původní detektivní tvorbu rezignovala a obnovila se až po roce 1990 příchodem Luboše Juríka a dalších autorů, zasahujících do současnosti. Nás by v tomto případě ale zajímala zejména Vladimírem Petříkem sledovaná šedesátá léta, už kvůli vlastnímu hledání tehdejšího času, pokusům i omylům původní detektivky.

Jestliže sešitová edice byla ve své době v Československu unikátním publikačním prostorem, je seriálová dvojice vyšetřovatelů spíše na dlouhodobém

7 K tématu blíže viz JANÁČEK, Pavel – JAREŠ, Michal: *Svět rodokapsu. Komentovaný soupis sešitových románových edic 30. a 40. let 20. století*. Praha : Karolinum, 2003.

8 S odkazem na válečnou edici Moderný román z vydavatelství Matúše Boroviny, který ve zkratce „Modern“ znamenal v prostoru Slovenska totéž co „Rodokaps“ – ostatně citace rodokapsové hlavičky v hlavičce Moderného románu v letech 1942 až 1944 je až příliš zřejmá.

okraji zájmu, ne-li dokonce mimo jeho okraj. Štefan a Lackovič se přitom pokusili každý po svém vytvořit návratnou postavu hlavního vyšetřovatele a týmu, který s ním spolupracuje, aby tak vznikla v obou případech variace na ve své době již klasický subžánr kriminálního románu, tedy policejní román (angl. police procedural), ve kterém sledujeme zejména dva detektivní vyšetřovatele, kapitány bezpečnosti: u Štefana kapitána Zárubu a u Lackoviče kapitána Belana.

V případě kapitána LUBOMÍRA ZÁRUBY toho o samotném hrdinovi víme velmi málo. Vystudoval původně VŠVU a má „plné právo na titul akademického sochára“. Ovšem také v mladém věku „už stál so samopalom v rukách proti fašizmu. Dozrieval v horách a odniesol si z nich pocit splnenej povinnosti, ktorý mu dával právo na prevahu i odvahu k nečakaným záverom.“⁹ Zároveň ho mají jeho podřízení velmi rádi a je v mnohém jejich idolem, takže místy vzniká až podivuhodná variace až na později definovanou „bromance“ (tedy na „blzký, ale ne-sexuální vztah mezi dvěma nebo více muži,“ jak říká anglická Wikipedie). Od jednoduchého poštuchování mezi sebou – „Počuj – zašuškaj naliehavo, – ako to robíš? / – Čo? – sklonil sa k nemu Záruba so záujmom. / – Že vôbec nepriberáš? – vybafol Stocký. / – To je detské! – pohol sa Záruba trošku dotknuto k východu“¹⁰ – přes opravdu chlapsky kamarádkské vítání – „Zatiaľ si Záruba pokojne prekliesňoval cestu medzi rozpačitými cestujúcimi, Hora sa k nemu rozbehol. Objal ho, pobožkal, potľapkal po pleci. Nech každý vidí, o čo ide. Dokonca sa mu pokúsil vytrhnúť kufrik z ruky“¹¹ – až po srdceryvné konce – *Pôjdem sa rozlúčiť. Odprevadíte ma? – obrátil sa Záruba na Borinského. / – Vďačne, – usmial sa naňho dojata...*¹² Tato poněkud nečekaná podoba vztahů je ředěná snad jen Zárubovými spolupracovníky poručíkem Horou (který později odjede vykonávat službu policisty do Tater), podporučíkem Pelantem a sekretářkou, slečnou Hájkovou. Aby toho nebylo málo a mužskou společnost nekazilo nic, ve všech čtyřech případech se Zárubou jsou jedněmi z pachateleky ženy...

V prvním z případů se řeší případ nalezené neznámé z Dunaje a sekty Druhý kříž, přičemž zde hraje roli i škatulka s erotickými snímky a také němečtí obyvatelé Petržalky, kteří mj. na dotaz odpovídají zásadně „prešpuráckou slovenčinou“. V *Případu z druhé ruky* dojde k otravě zpěvačky, aby se zde poněkud křečovitě objevily vycpané myši, které zpěvačku vyděsí (!) – podobně násilně působí pak i naroubovaný případ „ztraceného“ gardisty. Třetí *Případ kameramana Ortena* řeší mj. smrt podvodníčka, který se živil focením aktů načerno (opět šachování s erotikou, tentokrát pod heslem „Twist a striptýz... Taká pastva...“),¹³ opět s cizím, západním elementem, tentokrát „Rakušanem“ s opravdu nečekaným jménem Hugo Polatschek. Cizorodý prvek se objevuje v podobě francouzského novináře André Duranda (i když narozeného v Praze) i v posledním příběhu, kde společně se Zárubou (nyní již majorem) na dovolené v Tatrách vyšetřujeme smrt, do níž jsou zapleteni nejen sázkaři Sportky (hledá se mj. tiket, který ve výsledku spolkně vražedkyně, aby se výplachem žaludku /sic! / získal neporušený zpátky), ale také pašeráci drog z Rakouska i vzpomínka na jistou vraždu vystavenou jako

9 ŠTEFAN, Emil B.: *Případ kameramana Ortena*. Bratislava : Smena, 1965, s. 10.

10 ŠTEFAN, Emil B.: *Druhý kříž*. Bratislava : Smena, 1966, s. 8.

11 ŠTEFAN, Emil B.: *Alibi na pondelok*. Bratislava : Vydavateľstvo politickej literatury, 1968, s. 46.

12 ŠTEFAN, Emil B.: *Případ z druhé ruky*. Bratislava : Smena, 1964, s. 35.

13 Štefan, *Případ kameramana Ortena*, c. d., s. 18.

184 bizarní exponát v muzeu madame Tussaudové v Londýně. Jak píše Vladimír Petřík ke Štefanovu tvůrčímu vzepětí: „Príslušníci bezpečnosti riešia teda v Štefanových novelách prípady takpovediac dennej praxe. Ale keďže sú tieto literárne dost šedivé, okoreňuje ich autor výmyslom. Toto ‚dotvorovanie‘ prípadov, ktoré skutočne dodáva príbehom napätie a zaujímavosť, je paradoxne aj ich slabinou. Autor sa buď priveľmi necháva uniesť fantáziou (...) a upadá tak do naivit, alebo krkolomne kombinuje a tým znehodnocuje celý príbeh.“¹⁴

Ona krkolomnost je opravdu poněkud ozvláštňující – například při nálezu dekapitovaného ženského těla v rozkladu v Dunaji dochází k vážně míněným rozhovorům typu: „*Naozaj čudné, – vstal napokon. – Vražda? – pozrel na Zárubu. / – Je isté, že nemá hlavu, – mykol kapitán plecom. / – Samovražda to nebude, – mienil Hora zamyslene.*“¹⁵ Autor zalidňuje – ve snaze rozšířit poněkud chudý děj – své romány o nejrůznější podivuhodné postavičky. Tak se zde objeví například hluchoněmý opravář aktovek pan Antal, nebo hydrolog ukazuje na obřím modelu úseku Dunaje proudění řeky pomocí modelu dětského těla. Do toho ovšem swingují šedesátá léta, takže své místo tu najdou i svázané *Slovenské pohľady*, *Světová literatura* nebo časopis *Plamen*, aby tu na jakési „vyrovnání“ tu a tam prosáky dosti nefunkční a náhodné prvky – v *Prípade z druhej ruky* třeba jaksi mimoděk propukne rozhovor o židovském vojevůdci Bar Kochbovi, zřejmě jako vyvážení k tématu gardistů...

Kapitán KAROL BELAN přichází na scénu až ve druhé Lackovičově / Lukově detektivce *Žiara nad močiarom*. V první knize *Omyl s Kleopatrou* se setkáme s jeho předchůdcem, opět kapitánem Štefanem Krajčíkem, který vyřeší smrt profesora Langa (mj. překladatele Apollinaira), jenž byl zabit ránou do hlavy. Už zde se ovšem objevují Lackovičovy stylistické neduhy a často tragikomické pokusy o hledání charakterových vlastností či mluvících jmen: nejen že „*Príslušník dovidol malého, zavalitého chlapa. Na prvý pohľad bolo vidieť, že je to alkoholik,*“¹⁶ ale navíc se tato postava jmenuje Jozef Krupan, který „*na otázku, aké cigarety fajčí, odpovedal, že si kupuje len detvy, ale vyfajčí všetko, nie je vraj v tomto ohľade výberčivý.*“¹⁷ Pakliže se v první „belanovské“ detektivce setkáme s hrdinou jménem Fero Trplík, stejně jako v další s nadřízeným podplukovníkem Pagáčem, odhaluje nám to trochu víc již tušenou autorskou neschopnost. Ovšem na druhou stranu Lackovič vytváří postupně Belanovské universum daleko propracovaněji, než Štefan v „bromance“ se Zárubou, u něhož je jediným posunem to, že se v poslední detektivce stane majorem. Belan je typem úspěšného vyšetřovatele, k němuž se dostaneme ve chvíli, když „už“ má něco za sebou – můžeme se tak jen dohadovat, co znamenal jakýsi případ, o kterém se jen mimoděk zmíní jeho podřízený, poručík Velecký. Jsme vtaženi do světa, ve kterém se „cosi“ nikde jinde nevypsánoho už stalo, abychom my jako čtenáři měli pocit, že navazujeme s vyšetřovatelem jakýsi již předem jasný vztah: vždyť je úspěšný, populární, a ovšem také svobodný: „*Nepredvídané zvraty a spletité situácie boli jeho koničkom. Nebol však nijakým Sherlockom Holmesom a nemal ani jeho nezbytnú fajku. Nebol ani Poirotom s bujnými fúzmi.*“

14 Petřík, Hľadanie prítomného času, c. d., s. 229.

15 Štefan, Druhý kríž, c. d., s. 9.

16 LUK, Miroslav (LACKOVIČ, Michal): *Žiara nad močiarom*. Bratislava : Smena, 1969, s. 4.

17 Tamtéž, s. 6.

*Niežeby nebol fajčiar alebo nenávidel fúzy! Fajčil dost, a fúzy nemal možno preto, aby mu pri fajčení nezhořeli, lebo každú cigaretu vyťahol až do konca.*¹⁸ Ale zároveň o něm víme, že byl na vojně u pohraniční stráže v období maďarské krize, kdy se mu „predĺžila (...) vojenská služba a onedlho si už prišival ďalšiu hviezdičku“.¹⁹ Svě místo tu mají znovu dobově „provokativní“ refrény jak je povstání nebo němečtí starousedlíci, ale zároveň tu Belan potká slečnu Martu Dolinskou, která se v další detektivce (*Nezdarený prestup*) stává jeho snoubenkou. Podivuhodně tu Lackovič používá možnosti výjezdů za hranice do států RVHP, aby tak zvláště naplnil ono „ted' a tady“, které by ukazovalo na to, že je jedním z nás, že se příběhy odehrávají v prostoru námi důvěrně známém – snad proto se tak často pije Pliska, Martignac nebo dovezená Mastika. V tom se Lackovič se svou značně primitivní psychologií blíží kupodivu víc skutečnosti než Štefan odtažitou neschopností vystavět případ na uvěřitelné bázi bez pomoci nejrůznějších triviálních úskoků a náhod.

Podobně pak třeba v případě zavražděné Edity Záleské, populární házenkářky, tedy v druhém případě kapitána Belana, najdeme na závěr snahu o ozvláštňení jinak natahovaného a značně konvenčního případu: Belanův nadřízený Pagáč (který vyšetřovatele navíc oslovuje až něžně „Belanko“) a ředitel továrny, dávní kamarádi, sedí a sledují zápas v házené a probírají, jak kapitán Belan dobře zvládnul situaci i že „*kriminalistika je predsa exaktná veda a pre ňu, ako aj pre všetky exaktné vedy platia pravidlá uvažovania. Najväčšia chyba je len v tom, že málo ľudí sa vyzná v logike a ešte menej ich vie uplatniť jej zákony. Belanovi to jednoducho myslí a nedá sa odradiť prípadnou prekážkou (...)*“²⁰

Z tohoto rytmu vražd – mrtvola pohozená na silnici v prvním případě, a to pohozená tak, aby jí přešlo schválně auto, které by zničilo původní stopy po násilí, nebo vražda sportovkyně v případě druhém, při níž všechny stopy schválně směřují k jejímu snoubenci – se vymyká vražda dítěte, jehož tělo je pak poblíž Sence vyhozené do silničního příkopu. Příběh *Červená a modrá* se tak stává náhle zlomovým pro slovenský kriminální román: blízkost tabu a hrůzy tu přece jen v takové míře nebyla. I když příběh končí poněkud konvenčně (zčásti náhoda a pak zametání stop) a dokonce svatbou (!), ruší ho zejména dialogy a vyprázdňené přejíždění z místa na místo. Tam, kde Emil B. Štefan začne používat nepříliš logické úskoky stranou a vtaheje do děje další postavy nebo situace, nastupuje Lackovič se rozhovory, které mají funkci pouze udržovat děj:

„Keď si k nám prišiel, najlepšie ťa charakterizoval Velecký. Ako si to povedal?

– Ja? – ohradil sa Velecký. – Ja sa naozaj na to nepamätám.

– Ale áno. Povedal si: páni, prišiel odborne vzdelaný pracovník pre veci zlo-dejské, a použil si pritom akési cudzie slovo. Aké to bolo?

Na tvárach všetkých prítomných sa zjavil úsmev.

– Ako pozorujem, vzali ste si ma do parády, – konštatoval Klimo. Usmial sa tiež a dodal: – Nič to, Jožko. Najbližšie ti to dvojnásobne vrátim.

18 Tamtéž, s. 5.

19 Tamtéž.

20 LACKOVIČ, Michal: *Nezdarený prestup*. Bratislava : Smena, 1971, s. 39.

– No!... Aké to bolo slovo, – *dobiedzal Kopecký do Veleckého.*

– *Erudovaný, – odvetil konečne Velecký.*“²¹

Celkově se právě těmito použitými prostředky ruší dojem z kriminálního románu. Co tedy zůstává z této literatury speciálních funkcí za ty speciální funkce? Že se naučíte slovo „erudovaný“? Možná jsou nejživotnější pokusy o jistou topologii místa, ať je to Bratislava nebo Tatry. Zde by se mohly daleko více využít popisy třeba již neexistujících míst, na rozdíl od próz šedesátých let tzv. vysoké literatury, kde se místa stávají zamlžená a nekonkrétní. Leckoho by pak mohly zajímat – zřejmě původně nechtěné – polohy a hranice „bromance“. Stranou ponecháme jistě dobově lákavé, ale dnes již zcela papírové motivy povstání, gardistů, ale též nevěrohodně zpracované pašování čehokoliv přes hranice. Navíc bychom mohli dále vzpomenout na již dříve zmíněný román Juraje Váha *Osudný návrat*, kde se vedle dalších dvou kapitánů, tentokrát ovšem ze Státní bezpečnosti,²² objevují stereotypy antisemitské či bezzubá kritika šedesátých let: „*Vodič služobnej pobiedy hľadel do Knižného magazínu. Dvojstránka: nalavo básnička, napravo slečna po členky vo vode. Nahá.*“²³ Případně lze poukázat na dva vydané případy již zmíněného Petra Horana – ovšem ty vychází již mimo sešitovou sérii DR.

Tedy k závěru: Mimo zmíněné aspekty nám zůstává jen jakási nechtěná absurdita, obsažená v ledabylosti či snad dokonce neschopnosti vyprávět příběh s kriminální zápletkou. Pokud navíc postavy nejen hovoří, ale též se chovají podivně v průběhu několika románů za sebou – „*Krajčík si nad umývadlom vypláchol ústa. Vždy tak robil po káve, nezniesol drobné zrníčka medzi zubami.*“²⁴ – jedná se spíše o zvláštní charakterový rys autorský. Zde pak je třeba vzpomenout závěrečná slova Vladimíra Petříka z jeho příspěvku v kolokviu *Vražda v zasadačke*, která se sice týkají prvních slovenských detektivek, ale myslím, že je s úspěchem lze vztáhnout i na nabízený korpus z Dobrodružných románov: „*Myslím si, že na vine bola najmä slabá úroveň všetkých novielok. (...) Ocitli sa pod tým, čo sa z tohto žánru dostávalo k čitateľovi v prekladoch. Ani to nebolo bohviečo, ale predsa. Kým sa z tohto suterénu slovenská detektívka dostala, uplynulo veľa času.*“²⁵

Otázkou, která zůstává zatím nezodpovězena, je ta, kdy a jak byl ten suterén již doopravdy opuštěn...

21 LACKOVIČ, Michal: *Červená a modrá*. Bratislava : Smena, 1973, s. 45.

22 Kapitáni Fero Šimčík a Lazinský.

23 Váh, c. d., s. 91.

24 LUK, Miroslav (LACKOVIČ, Michal): *Omyl s Kleopatrou*. Bratislava : Smena, 1968, s. 17.

25 PETRÍK, Vladimír: *Z praveku slovenskej detektívky...*, c. d., s. 438.

Prameny

- LACKOVIČ, Michal: *Červená a modrá*. Bratislava : Smena, 1973.
 LACKOVIČ, Michal: *Nezdarený prestup*. Bratislava : Smena, 1971.
 LUK, Miroslav (LACKOVIČ, Michal): *Omyl s Kleopatrou*. Bratislava : Smena, 1968.
 LUK, Miroslav (LACKOVIČ, Michal): *Žiara nad močiarom*. Bratislava : Smena, 1969.
 ŠTEFAN, Emil B.: *Alibi na pondelok*. Bratislava : Vydavateľstvo politickej literatúry, 1968.
 ŠTEFAN, Emil B.: *Druhý kríž*. Bratislava : Smena, 1966.
 ŠTEFAN, Emil B.: *Pripad kameramana Ortena*. Bratislava : Smena, 1965.
 ŠTEFAN, Emil B.: *Pripad z druhej ruky*. Bratislava : Smena, 1964.
 VÁH, Juraj: *Osudný návrat*. Bratislava : Smena, 1969.

Literatura

- LIFKOVÁ, Irena: Detektívky bez tradície. In: *Kultúrny život*, roč. 23, 1968, č. 30, s. 4.
 PETRÍK, Vladimír: Slovenská detektívka včera a dnes. In: *Hľadanie prítomného času*. Bratislava : Smena, 1970, s. 223 – 233.
 PETRÍK, Vladimír: Detektívny žáner a súčasnosť. In: VÁH, Juraj: *Osudný návrat*. Bratislava : Smena, 1969, s. 186 – 191.
 PETRÍK, Vladimír: Z praveku slovenskej detektívky (niekoľko poznámok). In: *Slovenská literatúra*, roč. 56, 2009, č. 5 – 6, s. 435 – 438.

Mgr. Michal Jareš, Ph.D.

Ústav pro českou literaturu AV ČR, v. v. i.

Na Florenci 1420/3

110 00 Praha 1

Česká republika

e-mail: jares@ucl.cas.cz